

Sygn. akt II CSK 276/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)
SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)
SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa Syndyka Masy upadłości Ubojni Zwierząt
Rzeźnych "W." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
przeciwko M. M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 23 stycznia 2014 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 18 października 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o stwierdzenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej w postaci umowy sprzedaży przez upadłą spółkę na rzecz pozwanej 30/100 udziałów we własności zabudowanej nieruchomości, a także o zasądzenie od pozwanej kwoty 50.000 zł, za którą pozwana nabyła te udziały w nieruchomości sprzedanej następnie osobie trzeciej.

Apelację powoda uwzględnił w części Sąd drugiej instancji w ten sposób, że uwzględnił powództwo o zapłatę kwoty 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I 1), oddalając powództwo w pozostałym zakresie (pkt I 2) i zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego (pkt I 3) oraz nie obciążył pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi (pkt I 4). Ponadto Sąd odwoławczy oddalił apelację powoda w pozostałym zakresie (pkt II), zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt III) i nie obciążył pozwanej kosztami sądowymi w postępowaniu apelacyjnym (pkt IV).

W uzasadnieniu wyroku Sąd odwoławczy stwierdził, że jest okolicznością bezsporną, iż umowa z dnia 28 sierpnia 2009 r. zawarta pomiędzy upadłą spółką a pozwaną w przedmiocie sprzedaży 30/100 udziałów jest bezskuteczna z mocy samego prawa w stosunku do masy upadłości, ponieważ wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony w dniu 23 grudnia 2009 r., a więc przed upływem sześciu miesięcy w stosunku do daty dokonanej sprzedaży.

W ocenie Sądu odwoławczego wystąpiła również druga z kumulatywnych przesłanek zastosowania art. 134 p.u.n., a mianowicie ubytek w majątku upadłego w postaci wyjścia z tego majątku udziału we współwłasności nieruchomości w wysokości 30/100. Sąd ten uznał, że skoro pozwana sprzedała nieruchomość osobie trzeciej, przeto zwrotne przekazanie udziałów do masy upadłości jest niemożliwe i zachodzi konieczność zwrotu ich równowartości w pieniądzu. Sąd drugiej instancji, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, podkreślił, że wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne na

podstawie art. 128 p.u.n. jest co do zasady niedopuszczalne, jeżeli w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o świadczenie.

Wyrok Sądu drugiej instancji pozwana zaskarżyła w całości, opierając skargę kasacyjną na obu podstawach kasacyjnych.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżąca zarzuciła niewłaściwe zastosowanie art. 128 ust. 1 i 2 p.u.n. wskutek uznania bezskuteczności czynności, mimo że nie spowodowała ona uszczerplenia majątku spółki. Zarzut naruszenia art. 134 ust. 1 p.u.n. uzasadniony został bezpodstawnym jego zastosowaniem na skutek wadliwego przyjęcia, że doszło do uszczerplenia majątku spółki.

Z kolei zarzut naruszenia art. 134 ust. 2 p.u.n. uzasadniła skarżąca bezzasadnym przyjęciem, że przysługuje jej uprawnienie do zgłoszenia do masy upadłości wierzytelności w kwocie 50.000 zł, co miało wpływ na wynik sprawy. Wreszcie pozwana zarzuciła niezastosowanie art. 5 k.c. wskutek uznania, że dochodzenie roszczenia przez powoda nie narusza tego przepisu.

Zarzuty mieszczące się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej obejmują naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez błędną i niepełną ocenę dowodów prowadzącą do wadliwego ustalenia wystąpienia ubytku w majątku upadłej spółki, a ponadto naruszenie art. 386 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie i art. 385 k.p.c. przez jego niezastosowanie, pomimo istnienia podstaw do oddalenia apelacji powoda w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się być pozbawioną uzasadnionych podstaw.

Z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z tego powodu nie może odnieść zamierzonego przez skarżącą skutku zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. uzasadniony wadliwą oceną dowodów prowadzącą – w ocenie skarżącej – do błędnych ustaleń faktycznych. Uzasadnienie tego zarzutu, rozwinięte na s. 8 skargi kasacyjnej, wskazuje z kolei na pominięcie jednego z elementów materiału dowodowego, ale ten argument mógłby ewentualnie uzasadniać zarzut naruszenia art. 382 k.p.c., którego pozwana nie objęła jednak zakresem zarzutów określonych w ramach drugiej podstawy kasacyjnej.

Chybione okazały się również, zarzuty naruszenia art. 385 k.p.c. i art. 386 k.p.c., ponieważ Sąd odwoławczy zastosował drugi z nich wobec uznania braku podstaw do zastosowania pierwszego z wymienionych artykułów jako prawnej podstawy oddalenia w całości apelacji powoda. Zarzuty skarżącej nie uzasadniają więc naruszenia tych przepisów przez Sąd odwoławczy, a są wyrazem niezaprobowania przez skarżącą niekorzystnych dla niej części zaskarżonego orzeczenia.

W tym stanie rzeczy, wobec bezzasadności zarzutów naruszenia przepisów procesowych, oceny zaskarżonego orzeczenia należało dokonać z uwzględnieniem stanu faktycznego sprawy, przyjętego za podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd drugiej instancji.

Bezzasadnym okazał się zarzut naruszenia art. 128 ust. 1 i 2 p.u.n. uzasadniony jego niewłaściwym zastosowaniem w wyniku uznania czynności pozwanej z upadłą spółką za bezskuteczną, pomimo że nie powodowała ona uszczuplenia majątku spółki. Zarzut ten oparty jest na wadliwym założeniu skarżącej, że przesłanką uznania czynności prawnej za bezskuteczną wobec masy upadłości na podstawie art. 128 ust. 1 p.u.n. jest spowodowanie, w wyniku jej dokonania, uszczuplenia majątku spółki. Tymczasem przesłanka taka nie wynika z tego przepisu. O tym, jakie czynności prawne są z mocy prawa bezskuteczne przesądza treść art. 128 p.u.n. Zgodnie z nim, są to czynności odpłatne, zdziałane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości i z określonym w tym przepisie kręgiem podmiotów. Wbrew zarzutom skarżącej, inne przesłanki, a mianowicie to czy i jaki wpływ czynność prawna spowodowała w majątku upadłego nie ma znaczenia dla oceny, czy została ona z mocy ustawy objęta sankcją bezskuteczności. Nawet zatem w hipotetycznej sytuacji, w której w sensie ekonomicznym nic z majątku upadłego nie ubyło w następstwie dokonania czynności prawnej, czynność taka będzie bezskuteczna ex lege, jeżeli spełnione są przesłanki określone w art. 128 ust. 1 p.u.n. (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 424/09, niepubl.), a wyrok stwierdzający tę bezskuteczność ma charakter deklaratywny

(wyroki SN: z dnia 12 stycznia 2012 r., III CSK 273/11, niepubl. i z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 298/09, OSNC -ZD 2010/3/88).

Chybiony okazał się również zarzut bezpodstawnego zastosowania art. 134 ust. 1 p.u.n. Skarżąca uzasadnia wadliwość aktu subsumcji twierdzeniem opartym na próbie zakwestionowania przyjętego przez Sąd odwoławczy za podstawę rozstrzygnięcia ustalenia faktycznego, co już przesądza o bezzasadności tak uzasadnionego zarzutu naruszenia prawa materialnego.

Sąd odwoławczy trafnie uznał, że kumulatywnymi przesłankami zastosowania art. 134 p.u.n. są: 1) wystąpienie sankcji bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa i 2) wystąpienie ubytku w majątku upadłego na skutek dokonania takiej czynności. Ponieważ w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zostało jednoznacznie ustalone wystąpienie obu kumulatywnie ujętych przez ustawodawcę przesłanek, przeto zastosowanie art. 134 ust. 1 p.u.n. było prawidłowe w ustalonym i przyjętym za podstawę orzekania stanie faktycznym, a bezskuteczna próba jego modyfikacji przez skarżącą nie mogła uzasadniać zarzutu wadliwej subsumcji normy prawa materialnego.

Niezasadnym okazał się również zarzut naruszenia art. 134 ust. 2 p.u.n., ponieważ przepis ten określa obowiązek wobec osoby trzeciej do dokonania zwrotu jej świadczenia wzajemnego, albo jej uprawnienie do dochodzenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, a więc nie obejmuje on pozwanej podmiotowym zakresem zastosowania, ponieważ pozwana była stroną czynności prawnej dokonanej z upadłą spółką, a nie osobą trzecią, a zatem o jej obowiązku przesądza wyłącznie art. 134 ust. 1 p.u.n. Nieprecyzyjne stanowisko Sądu odwoławczego w tej ostatniej kwestii odnośnie do możliwości przysługującej pozwanej w postępowaniu upadłościowym na podstawie art. 134 ust. 2 p.u.n. (błędnie napisano „art. 134 § 2”) nie ma jednak żadnego wpływu na trafność zaskarżonego rozstrzygnięcia, wydanego na podstawie prawidłowo zastosowanego art. 134 ust. 1 p.u.n.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną pozwanej na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

